

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

REDACTIUNEA ŞI ADMINISTRATIUNEA:
BRAŞOVŪ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ȚI.

Pe unŭ anŭ 12 flor., pe şese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

SĚ PRENUMERĂ:

la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţi.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorŭ nefrancoate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

ANULŪ XLVIII.

N°. 264.

Joi, 28 Noemvre (10 Decemvre.)

1885.

Braşovŭ, 27 Noemvre 1885.

Alaltăeri s'a începutŭ în camera ungară discuşiunea asupra proiectului de lege privitorŭ la prelungirea mandatului de deputatŭ. Acestŭ proiectŭ ca şi acela asupra iurisdicţiunilor nu este decâtŭ o cestiune de putere, cum dise foarte nemeritŭ deputatulŭ sasŭ Gullner.

Organulŭ nemţescŭ alŭ d-lui Tisza confirmă părerea numitului deputatŭ dîcîndŭ în numărulŭ sĕu ultimŭ între altele: „Ministrulŭ-preşedinte a inauguratŭ ađi alŭ doilea deceniu alŭ guvernării sale c'unŭ discursŭ, în care a dezvoltatŭ multă vervă şi a arĕtatŭ că este gata a continua lupta, şi care e de natură a îngrozi pe contrarii sĕi, pentru că le pune în perspectivă celŭ puţinŭ încă ũece ani de guvernare tisaistă.“

Va se dîcă de aceea se tractĕză ca sĕ se asigure d-lui Tisza fotoliulŭ de ministru-preşedinte încă pe ũece ani. Acestŭ scopŭ îlŭ are şi proiectata schimbare a constituţiei, prelungirea mandatului de deputatŭ dela trei la cinci ani.

„Acestŭ proiectŭ este şi remâne o scurtare a dreptului alegĕtorilorŭ,“ dise Gullner, „căci ei numai la câte cinci ani vorŭ fi în poziţiune de a-şi da verdictulŭ asupra legislaţiunei. O măsură ca acĕsta numai atunci ar fi îndreptăţită când s'arŭ fi arĕtatŭ în ţĕră simptome antidinastice şi inimice statului. Dĕr nicăiri nu se vedŭ asemenea simptome. De aceea este reacţiuna ră procederea, care violĕză drepturile alegĕtorilorŭ. S'a arĕtatŭ ca motivŭ pentru proiectŭ împutinarea abuserilorŭ electorale, dĕr ore nu sunt legi contra abuserilorŭ, cari trebuiescŭ numai executate?“

Ce sĕ-i faci însĕ d-lui Tisza dĕcă vrea sĕ jĕce pe Bismark? Aşa celŭ puţinŭ susţine Otto Herman, care asemenea vorbesce cu multă vervă. „Ministrulŭ preşedinte,“ dise Herman „îşi închipuesce că este Bismark“ dĕr uită că Bismark îşi basĕză puterea pe 41 miliŕne de suflete, cari încă sunt cuprinse de idea unităţii de statŭ, pe când sub piciorŭle ministrului-preşedinte, deşi nu-o vede încă, au începutŭ deja a se elatina unii stĕlpi, pe cari au contatŭ.“

„Suntemŭ chiar pregătiţi — adause vorbitorulŭ — d'a vedĕ pe ministrulŭ-preşedinte, la casŭ când situaţiunea lui ar deveni dificilă, prezentându-se în dietă c'unŭ mesagiu, alŭ regelui constituţionalŭ, care va avĕ următorulŭ înţelesŭ: împartŭ cu poporulŭ suveranitatea mea, dĕr eu sunt domnitoriulŭ legitimŭ şi de aceea în exercitarea dreptului meu dîcŭ camerei, sĕ tacă.“

Pĕte sĕ se întĕmple vr'odată şi aşa ceva. D-lŭ Tisza pregătesce terĕmulŭ pentru alţii, cari pĕte vorŭ vorbi în loculŭ lui, când camera va trebui sĕ tacă. Dĕr d-lŭ Tisza nu e omulŭ care sĕ-şi spargă capulŭ cu griji pentru posteritate, elŭ lucră numai pentru ca sĕ-şi asigure portofoliulŭ pe alţi ũece ani, după cum ne asigură organele lui.

Dĕcă se vorŭ realege mamelucii sĕi pe timpŭ de cinci ani, d-lŭ Tisza pĕte governa mai departe liniştitŭ — numai sĕ-i lase rĕgazŭ cei de prin prejurulŭ lui şi sĕ fiă pace şi bună rĕnduială în Orientŭ şi în Europa, cum a fostŭ necontentitŭ dela 1867 încĕce, căci bine sĕ scie

că pe ministrii din monarchia acĕsta nu-i trĕnescŭ parlamentele, ci alte evenimente independente de voinţa lorŭ.

Cătu pentru poporŭ elŭ a ajunsŭ aşa departe — neluândŭ afară poporulŭ maghiarŭ — încătŭ nu se mai aşĕptă la nici o îndreptare a miseriei sale din partea parlamentului, puţinŭ importă dĕcă mamelucii d-lui Tisza, cari votĕză cu supunere orbă dări nouĕ pe fiecare anŭ, vorŭ fi aleşi pe trei sĕu pe cinci ani.

Rĕsboiulŭ dintre Sĕrbŭ şi Bulgari.

Sofia, 6 Decemvre. Condiţiunile ce le pune Bulgaria suntŭ, după cum sĕ vorbeşte aci, următorele: Sĕrbia sĕ plătĕscă 50.000.000 franci despăgubire de rĕsboiu şi cedarea cercurilorŭ Nişŭ, Pirotu şi Vranja. În cercurile influente se aude esprimându-se cuvintele: „Nici unui Khevenhüller nu-i este ertatŭ sĕ ne'impedece a obţine preţulŭ victoriei nĕstre şi atătŭ prinţulŭ Alexandru, câtŭ şi Caravelovŭ sĕ tremure, dĕcă nu vorŭ urma strigătului naţiunei bulgare. Sĕrbii trebuie sĕ ne despăgubĕscă pentru sângele fiilorŭ nostri căduţi.“

Belgradŭ, 7 Decemvre. Sĕrbii au respinsŭ condiţiunile Bulgarilorŭ. Puterile îşi dau tĕte silinţele sĕ aducă la cale armistiţiulŭ. Generalulŭ Horvatiĕi însĕ dooresce sĕ sosĕscă ocaşiunea d'a obţinea succese militare.

Nişŭ, 7 Decemvre. Prinţulŭ Bulgariei a datŭ ordinŭ trupelorŭ bulgare sĕ ĕsă din Pirotu şi sĕ atace poziţiunile sĕrbesci; sĕ aşĕptă pe ađi ataculŭ Bulgarilorŭ pe tĕtă linia.

Belgradŭ, 7 Decemvre. Se dĕce, că instrucţiunile date contelui Khevenhüller suntŭ pentru tractările de pace. Sciri private adeverescŭ, că Vinerŭ s'a datŭ o mică luptă.

Viena, 7 Decemvre. Se admite că, deşi majoritatea este încă totŭ pentru status quo ante, prinţulŭ Alexandru n'ar apela înzadarŭ la bunăvoinţa Europei, dĕcă ar putĕ slăbi mânia Rusiei.

Berlinŭ, 7 Decemvre. „Nord. Allg. Ztg.“ constată, că situaţiunea atmosferei politice are încă totŭ caracterulŭ nestatorniciei, ba încă din contră este în curgere o nouĕ depresiune.

Sofia, 7 Decemvre. Loc. colonelŭ Milovanoviĕi a adusŭ ieri în cartierulŭ generalŭ din Pirotu aceleaşi propunerŭ de armistiţiŭ, ce s'au făcutŭ şi mai nainte de cătră Serbia. Guvernulŭ bulgarŭ va rĕspunde în 48 de ore. Vederile unui arangementŭ suntŭ diferite în cercurile de aci. Sĕrbii totdeuna au încercatŭ sĕ slăbĕscă însemnătatea succesorŭ bulgare. Ei dĕcŭ, că o parte din teritoriulŭ bulgarŭ îlŭ ţinŭ ocupatŭ, dĕr au uitatŭ că n'au pututŭ lua Vidinulŭ, precum n'au pututŭ sĕ apere nici Pirotulŭ. Evacuarea reciprocă nu e o condiţiune, care sĕ rĕsplătĕscă în destulŭ victoriele bulgare. Esistă temerea, că o rezolvare pacinică cu greu se va putĕ face.

Belgradŭ, 7 Decemvre. Trimisulŭ turcescŭ de aci, Zia Bey a îmănat ministrului de externe sĕrbesc Garaşanin o notă, în care se declară, că nu va avĕ valĕre nici unŭ arangementŭ în privinţa unei încheiării a păcei între Serbia şi statulŭ vasalŭ Bulgaria, ce s'ar face fără intervenirea Porţi. Garaşanin a rĕspunsŭ, că guvernulŭ sĕrbescŭ respectă drepturile de suzeranitate ale Sultanului şi că acum e vorba numai de încheierea unui armistiţiŭ curatŭ militarŭ în casŭ când prinţulŭ Alexandru primescŭ condiţiunile propuse de guvernulŭ sĕrbescŭ. Garaşanin atrage atenţiunea Porţi asupra prezenţei trupelorŭ rumeliote la graniţa sĕrbĕscă, unŭ faptŭ, care complică acţiunea militară a Serbiei.

Constantinopolŭ, 7 Decemvre. În cercurile diplomatice din Constantinopolŭ trece ca foarte mare pericolulŭ unei nouĕ isbucniri a ostilităţilorŭ sĕrbo-bulgare. Lebib-efendi a sositŭ din Filipopolŭ la Adrianopolŭ.

Pressa rusă şi evenimentele balcanice.

În dĕiarulŭ „Russ“ analizăză Aksakoff politica rusă dela revoluţiunea bulgară încĕce.

Pe când alte puteri tractau, Rusia se arĕta trufaşĕ. La iniţiativa ei s'a întrunitŭ conferinţa; rezultatulŭ ei este unŭ fiasco completŭ. Rusia se află într'o infundatură; după evenimentele de deunăđi, a luatŭ o mină mĕniŕsă, dĕr n'a amăgitŭ pe nimenea prin aceea. Guvernulŭ sĕ nu mai ţină sĕmă de amiciţia puterilorŭ şi sĕ păşĕscă energicŭ contra Austro-Ungariei, în casŭ când acĕsta ar vrea sĕ ocupe Serbia. Bulgarii şi principele lorŭ trebuie reprimiţi în graţiă; Rusia trebuie sĕ-şi recăştige încrederea în sine şi în guvernulŭ sĕu. Cu tĕte aceea, în Petersburgŭ nu se vede decâtŭ deprimare. În Viena va învinge Rusia pe duşmanii Slavilorŭ, în palatulŭ din Viena trebuie sĕ se dea din partea Rusiei ordinulŭ d'a lua în posesiune Bosforulŭ; în catedrala Sf. Stefanŭ trebuie sĕ se proclame imperiulŭ slavŭ; fiindŭ odată Viena în mâni rusesci şi ocupată pentru durată de Ruşi, atunci vorŭ dispărea toţi inimicii Slavilorŭ, — dĕce o scrisĕre din Londra adresată foiei lui Aksakoff. Acesta observă, că elŭ privesce Viena numai cu ochii lui Paskievici: prin Viena trece drumulŭ la Constantinopolŭ.

După cum i se comunică din Petersburgŭ dĕiarulŭ „Pol. Corr.“ stergerea prinţului Alexandru din listele armatei se consideră chiar în cele mai înalte cercuri de aci ca pré grăbită şi sĕ exprimă părerea de rĕu ca fiindŭ făcute neamĕsuratŭ scopului. Se dĕce că împĕratulŭ bucurosŭ va profita de ocaşiunea ce i s'ar oferi, ca sĕ reabiliteze. Cu acĕstă ocaşiune se amintescŭ, cum tatălŭ prinţului din cauza căsătoriei sale a fostŭ pedepsitŭ în acelaşi modŭ de Ŧarulŭ Neculae, dĕr pusŭ din nou în tĕte demnităţile de cătră împĕratulŭ Alexandru II. Cunoscutulŭ ordinŭ de dĕ alŭ Ŧarului se privesce ca unŭ pasŭ făcutŭ pentru eventuala aducere la cale a împăciurii. Cei din ministerulŭ de externe nu suntŭ nici decum mulţamiţi cu activitatea şi rapĕrtele agenţilorŭ ruşi din Bulgaria şi Rumelia. Rechiămarea oficerilorŭ ruşi şi ştergerea prinţului Alesandru din liste s'au făcutŭ, fiindŭ că aceste rapĕrte profĕtiseră efectele morale ale acestorŭ paşi ca neevitabile, pe când s'a întĕmplatŭ contrarulŭ.

Atitudinea României.

Fată cu evenimentele din peninsula balcanică, România a observatŭ o atitudine foarte rezervată. Unŭ singurŭ demersŭ a făcutŭ guvernulŭ românŭ pentru a reclama garanţii în contra urmărilorŭ, ce arŭ putea sĕ aibă evenimentele din peninsula balcanică, şi anume încă pe timpulŭ conferinţei a atrasŭ atenţiunea ministrului de externe turcescŭ Said-paşa asupra trebuinţei executării art. 11 din tractatulŭ dela Berlinŭ, care prescrie dĕrimarea fortăreţelorŭ bulgare de pe malulŭ dreptŭ alŭ Dunării, şi asupra obligaţiunii tuturorŭ puterilorŭ d'a respecta neutralitatea acestui fluviu.

Unele dĕiare din România s'au ridicatŭ în contra acestui demersŭ alŭ guvernului de tĕmă pĕte că guvernulŭ se va fi declaratŭ pentru una din cele douĕ state beligerante. Spre a se sci ce politică a urmatŭ şi va urma guvernulŭ faţă cu evenimentele balcanice, d. deputatŭ Neculae Ionescu a interpelatŭ Lunŭ în cameră pe d. ministru-preşedinte Brătianu în acĕstă privinţă. Ministru-preşedinte a declaratŭ, că guvernulŭ a cerutŭ dela conferinţă, sĕ hotărăscă dĕrimarea fortăreţelorŭ bulgare de pe ţĕmulŭ Dunării. Conferinţa a rĕspunsŭ însĕ, că nu se pĕte ocupa cu altă cestiune decâtŭ cu aceea pentru care e convocată. D. Brătianu adause, că s'a dusŭ în sreînătate nu ca sĕ cĕră sfatŭ, ci ca sĕ vađă, ce poziţiune are sĕ ia România faţă cu atitudinea marelorŭ puteri. Pe acestea elŭ le-a aflatŭ hotărĕte sĕ susţină pacea.

„L'Indĕpendance belge“ din dĕilele trecute justifică acestŭ demersŭ astfelŭ:

„La prima vedere, s'ar putea dĕce că momentulŭ a fostŭ rĕu găsitŭ pentru a reclama dărimarea acestorŭ fortăreţe şi că sĕ pare a implica din partea României o demonstraţiune în favĕrea Serbiei, una din fortăreţele ce ţintescŭ articolulŭ 11, Vidinulŭ, fiindŭ dela începutulŭ rĕsboiului actualŭ între Serbia şi Bulgaria, unul din bu

levardele acestei din urmă în contra invasiunii sârbe. Dér acesta ar fi o obiecțiune cu totul specioasă, căci în momentul când se făcu comunicarea aceea Porței, sörtea armelor putea să facă, ca Vidinul să cadă în mâinile Serbiei. De altmintrelea, România ceruse deja de mai multe ori executarea tratatului și un nou demers din parte-i era mai mult decât justificat, era imperios cerut de acestu fapt: că de când ostilitățile au părut iminente. Bulgaria întărise lucrările defensive ale Vidinului. Era cu neputință ca România să pară, prin tăcerea ei, a consacra faptulul indeplinit, în ceea ce privește *neutralitatea Dunării, acesta constituie pentru România o garanție pe care nu pôte în nici unu casu a o lăsa să fie atinsă prin crearea unui precedentu. Reclamațiunile, ei în această privință sunt atât de puțin îndreptate în contra Bulgariei, în câtu România a autorisat trecerea în transit pe teritoriul său a 30,000 de puscă, comandate în Germania de guvernul principelui Alexandru.*

SCIRILE DILEI.

Camera advocațiilor din Budapesta a protestat în contra §-ului 54 alu proiectului de lege asupra jurisdicțiunilor, prin care se amenință neatârnera judecătorilor în sfera lor de activitate oficială. În acestu protestu advocații ceru, ca dieta să nu aprobeze acea dispozițiune a numitului proiectu de lege, prin care se estinde sfera de putere a fișpanilor și asupra judecătorilor. Protestul camerei advocațiilor în curându va fi depus la biurul camerei deputațiilor și se aude, că acestu pasu alu advocațiilor este bine primitu și din partea judecătorilor. Se speră, că toate camerele advocațiilor din Ungaria voru subscrie acestu protestu.

—0—

Ministrul Trefort a mai »pricopsitu« pe preoții gr. or.: Andreiu Lucaci din Chelețel cu 60 fl. și Dionisiu Plodianu din Cerna-Cristuru cu 80 fl.

—0—

Sâmbăta s'a ținutu pertractarea finală în cauza lui Mallász Edi și Samuilu Popu, cari au fostu dați în judecată sub pretextu, că aru fi vătămătu stindardul ungurescu cu ocaziunea serbării pompierilor din Orăștia. Samuilu Popu a fostu achitat, ér Mallász fu condamnatu la o lună închisore și 50 fl. amendă în bani, cu toate că — după cum ăice »Ellenzék« — s'a documentat pe cale ăiaristică, că e nevinovat.

—0—

„Budapester Tagblatt« scrie: »Ni se comunică, că oficerilor trupelor aflătoare în Ungaria li se refușă de două săptămâni orice concediu. În urma acăsta s'a lătitu în cercurile militare sgomotul, că în curându se va da ordinu de mobilizare a trupelor. Sgomotul din urmă ilu dămă sub rezervă, dér celu dinteu ne vine din isvoru așa de bun, încătu nici sgomotul despre mobilizare nu-lu putem socoti cu totul neintemeiat.»

—0—

Amu fostu comunicat cititorilor, că congregațiunea comitatensă a Bihorului a pedepsitu pe deputatul Rigó cu o amendă de 100 fl., pentru că a cutezat a vorbi contra propunerii d'a se felicita d-lu Tisza la jubileul său, atacându totodată corpul funcționarilor comitatensă. În contra acestei pedepse a demonstrat stanga extremă într'una din ședințele camerei deputațiilor. Tocmai când vorbea deputatul Hermann Otto, intră în cameră numitul Rigo din Bihoru și fu salutat din partea opoziției cu frenetice strigări de »eljen«. Acăsta manifestațiune spontană uimi pe

guvernamental, cari amuțiră câteva momente și numai mai târziu răspuseră cu hohote; vedându însă că strigățele opoziției nu încetă, au fostu siliți, — ăice »Egyetértés« — să tacă.

—0—

În comitatul Carășiu-Severin s'a ivitu o bandă de hoți, care ține într'o trică cumplită pe toți locuitorii. Gendarmii îi urmăresce, dér fără succesu din cauza pădurilor celor mari și a munților în cari își află refugiul.

—0—

O mare nenorocire s'a întâmplat — spune »Részboiul« — la arsenalul din București. Vre-o 30 de soldați, cari transportau unu tun de mare calibru, trecându pe marginea malului care era înterit cu ăid, s'a surpatu malul și omenii au cădutu cu tunul peste ei. Supt malu curge apă fiartă dela mașini. Unu soldat s'a scosu mort; cinci soldați gravu contuzionați s'au transportat la spital; alți patru nu s'au găsit pân'acum.

—0—

Joi s'era, 28 Noemvre, a doua conferință literară în sala gimnasiunii române. D. profesorul Maximu va vorbi despre telefonu și va face și experiențe.

Manifestul program.

(alū partidului național liberal din România.)

(Fine)

8) Suntem pentru o descentralizare adevărată și eficace. Sub nume de descentralizare înțelegem a reține din mâinile puterii centrale, interesele locale și individuale, care își pôte găsi îndestularea lor la fața locului, prin autoritățile locale. Sub numele de descentralizare înțelegem autonomia județelor și comunelor în totu ce se atinge de buna lor stare. Puterii executive centrale și reprezentanților ei prin județi și în deosebă prefecturilor nu înțelegem a lăsa, în județe și comune, altă sferă de acțiune de câtu a se ocupa de afacerile generale, cari privescu pe stat, de câtu de a priveghea ca lucrările și decisiunile autorităților electiv locale să nu lovăscă în interesele și drepturile statului, să nu pășăscă peste sfera lor de acțiune determinată prin legile țerei: Voim reforma legii comunale mai ales în vederea constituirii comunei rurale și a regulării atribuțiilor primarului comunei rurale. Acesta a ajuns a fi numai unu agentu alu puterii executive, cându elu trebuie, mai înainte de toate, să fiă unu magistratu municipal, capul comunei, ocupându-se în spațulu de afacerile ei! Voim dér întinderea atribuțiilor sale municipale și restrângerea sarcinilor sale de funcționar alu statului. Numai astfel vomu reinvia viața municipală, și cetățenii independenți, devotați binelui public și locului nașterii lor, se voru ătări a se apropia din nou de urna electorală, și astfel voru da țerei consiliu județian și comunale la înălțimea misiunii lor!

9) Puterea executivă centralizându în mâinile sale toate ramurile activității umane, a devenit o mașină de războiu, luptându cu succesu în contra libertăților publice și independenței cetățenești. Astfel prin însuși acăsta, regimul nostru constituțional parlamentar nici că mai pôte funcționa cu succesu și produce rezultatele bine-făcătoare pe cari națiunea este în dreptu de a le cere și dobândi. Prin acăsta centralizare escesivă, chiar liberile alegeri au devenit unu cuvântu fără valoare, de vreme ce în alegeri numărul funcționarilor și a acoloru ce prin interese sunt independenți absolută a administrațiunii întrece numărul alegătorilor independenți

Voim dér a face independență de acțiunea directă a puterii executive o seriă întregă de servicii publice precum căile ferate, salinele, regia tutunurilor, etc.

10) Totu așa voim a sustrage acțiunii directe a puterii executive banca națională și creditele agricole; nu mai puțin voim a înlătura și intervențiunea guvernului în numirea consiliilor de administrațiune ai societăților financiare, economice și industriale, formate cu capitale private. O dată cu retragerea băncii și creditelor agricole din sfera a totu putericei guvernamentale, înțelegem a se opera și reforma statutelor acestor institute, statuate pe care experiența le-a dovedit defectuoșe și necorespunzându la scopul înființării lor.

Vom sprijini cu dinadinsul executarea legii privitoare la creditele funciare rurale, în vederea de a se înființa asemenea institute în Iași și în Craiova, spre a feri astfel pe împrumutătorii de trăgăniurile și însemnatele cheltueli ce sunt astăzi nevoiți a face din cauza centralizării tuturor împrumuturilor ipotecare în mâinile singurului creditu funciar rural din București.

11) Iubim armata noastră națională; ne mândrim cu dâna și nimic din totu ce privește binele și dezvoltarea ei nu ne pôte rămâne străin. De aceea întărirea ei, îmbunătățirea sörtei soldatului și a oficerului sunt unu articolu de credință pentru partidul liberal. Voim prin urmare o lege care să asigure mai bine pozițiunea oficerilor și să pună unu sfârșitu nemotivatelor și deselor strămutări, cari au o influință din cele mai îngrijitoare asupra însuși solidității armatei. Voim a se asigura și armatei o justiție luminată și nepărtinitore. Astfel se va întări și disciplina.

12) Voim rădicarea justiției la pozițiunea sa constituțională de a treia putere în stat, și deplină independență a magistraturii de puterea executivă.

13) Repudiăm procedimentele arbitrar și călcările vedute seu ascunse ale administrațiunii în atribuțiile și judecățile justiției. Protestăm în contra dreptului ce puterea executivă și-a însușit de a judeca și pedepsi singur și pe cale administrativă fapte supuse tribunalelor și legilor penale ale țerei. Oșândim în numele umanității, în numele constituțiunii, în numele ideilor liberale expulsarea Românilor și a omenilor născuți în țără și nesupuși unu altu stat. Revisuirea codicelor noastre este imperiosu cerută și necesară, pentru a le pune în armonie cu constituțiunea, și cu progresul științei. Voim ca femea să găsească în legile noastre o protecțiune mai eficace a drepturilor sale civile și o mai mare bucurare de aceste drepturi.

14) Voim ridicarea morală și materială a clerului nostru național și a clerului tuturor religiunilor la care aparțin deosebitele noastre populațiuni. Preotul mirean alu religiunii ortodoxe, ca parte activă din societatea civilă, ca părinte de familie, are dreptu la o îngrijire deosebită din partea partidului liberal. Voim să se asigure și să se îmbunătătescă sörta sa și să se dea garanții eficace contra omnipotenței Episcopatului. Voim reformarea Sinodului; revendicăm pentru statu dreptul de controlu asupra tuturor hotărârilor și lucrărilor sale.

15) Voim ca națiunea să dobândescă unu adevăratu învățământu publicu, pentru toate treptele societății, și mai ales acolo unde elu nu există decât cu numele, adică prin sate. Voim acestu învățământu obligatoru pentru fiecare fiu alu acestei țeri. Cunoștem marea importanță a studiilor clasice într'unu statu civilizat; voim însă ca învățământul să contribuie la ridicarea agriculturii, a comerțului și a industriei române. Voim dér întemeierea — și câtu se pôte mai multe — de școl

FOILETONU.

O privire asupra trecutului și presintelui Românilor din opidul Codlea.

(Urmare).

1777. Aprilie 24. S'au înrolat soldați la miliția. Codlea a trebuit să dea 3. Octomvre 26, s'a început numerisarea caselor. Totu în anul acesta s'a hotărît, ca pua să se facă pe speșele comunei politice și venitul să intre în lada bisericei evang.

1779. Ianuarie 30. S'a publicatu tîrgulu de țără pe lângă toate opintirile Brașovenilor.

1781. Octomvre 14. În biserica evang. s'a depus jurământu de fidelitate împăratului Iosif II, din partea bărbaților căsătoriți, fiindu prezenți 470. După aceea depuseră și Români în stat, fiindu prezenți numai 33.

1782. Septemvre 9 spre 10. Vlădărenii la ațările Brașovenilor i-u pētra din meșina din Hămaradi, dau vitele la o parte de acolo și pășunescu cu vitele lor. În 13 Septemvre se duseră 240 omeni din Codlea spre Vlădeni, ca să aducă în oraș vitele Vlădărenilor ce pășeau pe hotarul de cērtă. Aflându despre acăsta Vlădărenii nu lăsară nici o vită de acolo. În 15 Septemvre mânăra era vitele la pășune. În 18 se duseră de aci Ju-

dețulu, 3 consilieri și Rectorul la Vlădeni și pusă Vlădărenilor următoarele întrebări: 1. Că lăsa-vorū ei hotarul nostru de aici înainte neatinsu? 2. Pune-vorū pētra din meșina iarăși la locul ei unde a fostu? 3. Invoescu-se să plătescă orașulu paguba făcută? Vlădărenii răspuseră negativu la toate întrebările, dându să înțelegă, că ei vreu a purta procesu.

1782. O furtună a surpatu preste 48 șuri și alte multe coperișe de casă.

1783. Iunie 7. Trecându împăratul Iosif II prin Codlea, la cererea Românilor le-a concesu a-și face o biserică nouă, desemnându-le și locul.

1783. Octomvre 12. S'au sfințitu organele ev., care costă 2185 fl. 34½ cr. Toate speșele s'au acoperit dela oraș, biserica a solvită numai 43 fl. 13 cr.

1785. Unu servitoru din Șercaia, fiindu în prepus și mărturisindu că elu a pusu focu în 6 Augustu a fostu ars de viu în focu. Numele lui a fostu Merten Graef.

1785. Septemvre 3. În cauza procesuală cu Vlădărenii eșindu la fața locului o comisiune, s'au ascultat 28 de martori din 7 comune.

1785. Noemvre. Numērul sufletelor erau circa 3054.

1786. Iulie 10. S'a începutu măsurarea agrilor, liveților, grădinilor, pădurilor.

1788. Augustu 10. Duminec după serviciul divin, cu ușile bisericei încuiate s'au recrutat la miliția din totu orașul 8 feciori.

1788. A fostu o ărnă foarte aspră. A ninsu mai bine de

o lună de ăle. Totu atunci, în Africa, în Marocco, a ninsu 6 ore. Și fiindcă în anul trecut fuseră mulți șoreci și ărnă aspră, bucate au toștă forte puțin, pe o holdă 6 clăi. — În comitatul Trei-Scaunelor pestabovina răpi preste 24.000 capete de vite.

1789. Ianuarie 20. Guvernul țerei trimise orășenilor Deliberatul în cauza de conturbare în posesiune cu Vlădărenii, care este în defavorul Codlenilor. În urma acestuia pământul de cērtă s'a recunoscut ca posesiune a Vlădărenilor, și 2 consilieri guverniali din Brașovu au refușat despre acăsta.

(Va urmă.)

Povestea lui Pahon

(de I. Popu Reteganul.)

(Urmare și fine.)

»Nu ț-am spus, ăse bietul moșnegu, să nu te ridic așa susu pe la fete de eroi și de împărați. că-ți voru mânca capul? Acum ce folos ai că ai luat pe feta împăratului? Ea s'a dus și a luat cu sine totu ce avemu; ce amar ne vomu sei face? ăta amu rămasu calici ca mai înainte!«

Pahon nu ăse daocamdată nimic; apoi după ce suspină lungu se uită la căne și la măntu, ca și când ar fi vrut să-i întreb: ce e de făcut? Cănele ăse »Nu te spăria așa tare, dragu domnulu nostru, că de va

de agricultură practică, de școli comerciale și industriale. Voimă legi, cari să favorizeze născându noastră industrie și prin urmare și deosebitele meserii.

16) Voimă ca politica noastră economică să fie neapărată națională, ca să fie condusă numai în vederea dezvoltării avuțiilor noastre naționale. În convențiunile comerciale ce vom încheia cu statele străine revendicăm pentru țară o deplină autonomie a tarifelor, după exemplul adoptat astăzi de celelalte națiuni comerciale. Înțelegem și voimă a se da exportului nostru toate înlesnirile și îmbunătățirile pe care le are în alte țări comerciale internaționale. Căile ferate prin însuși ele nu trebuie să fie un ram de venit propriu ținut pentru casa statului, ci trebuie numai să contribuie la sporirea și crearea celorlalte sorginți ale avuției și a statului și a particularilor. Reclamăm dăr scăderea tarifelor pentru exportul produselor pământului și industriei noastre, acesta mai ales în direcțiunea porturilor noastre de mare și de fluvii. Socotim neapărată pentru înflorirea comerțului nostru adoptarea politicii de apă, sprijinim înzestrarea porturilor noastre cu toate îmbunătățirile, cu toate așezămintele pe care știința și națiunile înaintate le-au introdus în marile porturi europene.

Creștând că înflorirea porturilor și orașelor de comerț contribuie la binele statului întreg, și că din contra decadența acestor orașe, aduce după sine și decadența materială a însuși statului, voimă realțarea stărei decăzute a marilor noastre porturi fluviale, și dăr sprijinim reînvierea porturilor france Galați și Brăila.

17) Voimă ca provincia noastră transdanubiană, Dobrogea, să fie sustrasă regimului excepțional actual. Voimă ca populațiunile acestei provincii să fie puse în eserecțiunile dreptului comun, de care se bucură cetățenii în patria mamă. Printre multele reforme și îmbunătățiri ce această provincie reclamă, cerem formarea unui cler musulman indigen, în vedere de a pune capăt agitațiunii ce se face de softalele străine. Cerem reformarea legii privitoare la proprietatea imobiliară din această provincie, în vedere de a constitui proprietatea absolută după cum ea există în România. Cerem legarea efectivă a Dobrogei cu România prin căi de comunicație permanente.

Dumitru Brătianu.

● protestare.

Cetatea de Baltă. 2 Decembrie a. c.

Onorate D-le Redactor! Intre scirile țiii publicate la 1-ma Decembrie a. c. în nr. 257 a prețuitului țiiar: „Gazeta Transilvaniei,” se face cunoscut, că în adunarea generală a comitatului Târnavei mic, ținută la 26 Noembrie a. c. în Dicioșanmărtin, cu ocaziunea votării sumei de 10,000 fl. v. a. în folosul faimosului Kultur-egylet din Clușiu, bravul și tănărul protopop greco-catolic (nu gr. or. cum s'a scris) al Dicioșanmărtinului, *Iacob Macaveiu*, a fost singurul suflet român, care a cutezat aș ridica vocea pentru apărarea bietului popor, pré destul împovărat — și prin esecutorii de dare — stors până la măduă și adus la stare de desperat. Dec și noi poporeni contribuitori — în semn de stimă și recunoștină grăbim a mulțăm cu încredere tinerului nostru protopop — încuragiandu-l, ca și în viitor să nu lipsescă a lupta contra nedreptățirilor și împilărilor celor dela putere. Iu rugăm totodată să grăbescă cu protestul și în scris, la care și noi, poporul contribuitor, nu vom întârzi a ne alătura și încă nu numai Români ci și Maghiarii,

rându D ție, ér vei fi bogat cum ai mai fost; vino cu noi.

Și se luă toți trei, Pahon, cănele și mărtanul, du-te, du-te, cănele totu adormecându să afe încărâu au apucat fugarii. Și au ajuns tocmai la mare. Dincolo de mare, departe, se vedu nisce curți mari chiar precum fuseser ale lui Pahon. »Vedeți curțile acelea? întrebă cănele, acelea sunt ale noastre, care le-a dus arapul cu stăpâna noastră. Până acolo nu-i chip să pôtă străbate stăpânul nostru, dăr noi vom merge; tu mărtanule sue-te călare pe mine, că ești ușor, și eu voi innota cu tine până de cealaltă parte, acolo apoi te voi aștepta pe țermure până vei umbla tu prin curți, că eu mă tem, că nu voi pute intra.» Și așa făcură. Pahon rămase acolo, ér mărtanul se sui călare pe căne și innotă până de cealaltă parte. Acolo cănele rămase pe mal, ér mărtanul se ia linișor, numai în vârful picioarelor, cum sciu mățele, și merse până la didul dinprejurul curților, apoi totu umblă, totu cercă mai ici, mai colea, dăr de unde să pôtă sări preste didu, că dără era înalt de nici pisicile nu cutezau să sbore preste el. Apoi, după ce văd că nu-i mod să pôtă sări, merse la portă. Aceea era de laț de brad și mărtanul îndată fu în vârful porții și de acolo în curte. Până colea pe înserate se ascunde în nisce paie, apoi se luă chitișu (tipilă) cătră ușa curților. Din întâmplare ușile erau deschise că era căldură forte mare. Intră într'o sală, apoi în alta, și totu așa până era într'o sală cu arapul. Acolo intră sub pat și nu duse nici miază. Totu povesti arapul cu nevăstă-sa multă vreme, mai de una, mai de alta, apoi

căci cu toți suntem sătui de fericirea gloriosului Tisza, câtu p'aci ne saru ochii din cap.

Afe marele fericitor de popor, că chiar din neamul său, câteva familii de pe la noi ați mănă după ce li se voru licita — pentru darea împărătescă — căsuliile, unicele averi de cari mai dispun — voru lua straița și drumul dealungul în lume să se pôtă hrăni, (și sigur că în România, pentru că aceea e adăpostul și mângâierea celor lipsiți și flămânți.)

Intru adevăr că ne aflăm într'o stare de desperat: — bucatele n'au preț, vitele asemenea, și esecutorii de dare ne vëndu totu, chiar și sdrênțele din spate și încă cu preț de batjocură; de toate ne lipsesc, și darea totu rămâne neplătită, pentru care vină a ne licita casele și moșiorele. — Și încă de ne-ar lăsa cu atata, dăr vréu să ne mai incarce cu *nouă dăr pe séma* »Kultur-egylet«-ului din Clușiu de care noi nu avem nici un folos și nici o lipsă.

Acăsta este fericirea care ministrul Coloman Tisza ne-a căștigat-o în timp de 10 ani de glorioasă guvernare; fericirea acăsta, ca și care pe la noi ochi de om nu a mai vădutu. Pentru astfel de fericire a pututu — voios și cu bucurie — primi felicitările trimise din partea mamelucilor săi cu ocaziunea celebrării iubitei lui său de 10 ani.

Contra nouei dăr de 10,000 fl. v. a. ce a votat-o adunarea generală la 26 Noembrie în Dicioșanmărtin — vom înainta — fără amânare protestul nostru la ministrul Tisza, dec provocăm pre toți contribuitorii din comitat, ca și ei asemenea să lucre în timpul celu mai scurt.

Unii din poporul contribuitor.

SCIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. alu »Gaz. Trans.«)

ZARA, 9 Decembrie. — Guvernatorul Dalmăției, feldmareșalul Ivanovic a răposat.

CONSTANTINOPOLU 9 Decembrie. — Marele Vizir a telegrafiat în 8 Decembrie curentu prințului Bulgariei, că la ordinul Sultanului va pleca Madjid-pașa neamănatu la Sofia spre a se înțelege cu prințul în privința condițiilor păcii.

ULTIME SCIRI.

Circulă șgomotul în Belgrad, că Bulgarii aru fi atacat la 6 Decembrie Kragevațul. Armările continuă. Colonelul Hadzici s'a numit comandant alu divisiunii Moravei.

Intr'o întrunire ce a ținut-o partidul lui Ristic în Belgrad s'a luat deciziunea, ca să notifice guvernului sêrbesc, că partidul e pentru pace, păstrându-și Bulgaria districtul Pirotului, ér Serbia primind ca compensare districtul Vidinului.

Regele Milan, conversându cu unu corespondent alu țiarului „W. Allg. Ztg.” s'a esprimat astfel asupra Românilor din armata sêrbescă: „Infrângerea noastră este datorită mai cu sémă lipsei de oficeri și greutății aprovizionărilor; sunt batalione cari n'au mers în foc de câtu cu 3 sau 4 oficeri și soldații adesea ori nu mâncase de o ți seu două și în totu casul nisce alimente próste și totdeauna reci, apoi di-

dădură în vorbă de Pahon. »Ore ce o fi făcându Pahon alu țeu? ție arapul. — Dăr dă-l în bubă, ție hoțomana de muere, nu mi lu mai pomeni, mai bine scote mărgéua să ne jucăm o lécă cu ea.»

Și scote a arapul mărgéua și o durigă pe mesă cătră coțofana lui, aceea dă să o prindă, dăr nu pôte, și astfel se durigă jos și fiindu perdelele tare lucii, se durigă chiar sub pat. Atunci mărtanul pune gura pe ea și țistă afară în fuga mare.

Arapul nu băgase de sémă că mărtanul a fost aci, nu-l văduse nici intrându nici esind, dec se pune a căuta mărgéua pe jos pe sub paturi, pe sub dulpuri pe unde numai gâdea că s'a pututu rostogoli, hăbăuaci purta lumina, că dără ce era întunerec în casă, de arap se întuneca și mai tare.

Mărtanul însă totu o fugă ținu până la căne, apoi după ce-i arêta mărgéua, o luă ér în gură, se urcă în spatele lui și innotă la Pahon. Elu dormia dormia, ca omul necăjit, dăr când se apropiă cănele de mal, sări drept în picioare și întrebă: „Cu bine veniți?” Nu primi însă nici un răspuns, cănele nu putu de obosit, ér mărtanul ținea gura închisă temându-se să nu scape mărgéua. După ce ajungu pe mal, povestesc lui Pahon totu întâmplarea și pornesc pornesc spre casă. Dăr Pahon își aduse aminte că cu mărgéua în mână e domn, dec ție:

Mărgeluță, mărgeluță,
Du-ne la noastră căsuță
Du-ne iute, cum gândesc
La bordeiul părintesc.

Și când găta vorbele de țis, erau înaintea bor-

de altele. Intru câtu privesce valorea soldaților, trebuie făcută o mare deosebire între soldatul sêrb, de obicei môle, și soldatul român, energetic și capabil să ia redate cu asalt cum a făcut-o la Grivița.“

DIVERSE.

Clubul spărgătorilor de ferestre. — În cursul lunilor din urmă, s'au spartu cu praștia un mare număr de ferestre în Viena, și anume la edificiul central de taxare în Jakoberhof, la hala țergului de mărțisuri din Stubenbastei și la hala țergului central aprôpe de Strada ungerescă. Cu deosebire oficiul central de taxare a fost ținta praștiașilor și mai că nu trecea săptămână, fără să se fi spartu mai multe sute de ochiuri de ferestre. Șeful oficiului central de taxare ajunge în mare parplexitate din cauza acestor pagube, de ôrece în câteva săptămâni își cheltuse cu repararea ferestrelor mai tota suma de bani, destinată pentru cheltueli de cancelariă. În cele din urmă patruspredece țile, necunoscutii făptuitori au spartu chiar și lămpile de gaz din parcul orașului și ferestrele dela casarma Franciscu Iosif, precum și dela alte edificii publice. În urma numărărilor arătări, la însărcinarea institutului agenților polițienesci s'au urmărit cu mare zel făptuitorii și s'au și descoperit în țilele din urmă. Sunt copii de scôla în etate de opt până la cincispredece ani, toți de familii mai bune. Strengarii încă în cursul țerei acestui an formaseră un fel de club al spărgătorilor de ferestre și se invoiseră să procure praștii, ca să spargă cu ele în fiecare sêră un anumit număr de ochiuri de ferestre. Planul, după cum s'a dovedit, s'a și esecutat, căci mai multu de o miă de ochiuri de ferestre au spartu micii strengarii. Rêufăcătorii și anume cei cari n'au implinit patru-spredece ani din etate, au fost dați familiilor lor ca să-i pedepsescă, ér ceilalți au fost arătați judecătoriei cercuale pentru păgubire rêtăciôsă.

**

Unu ginere de 77 ani. — Țile trecute s'a celebrat într'o comună din Francia căsătoria unui bătrên de 77 ani, care a luat de soție o fată de șapte-spredece ani.

După jocu, mirele septuagenar a luat parte la danțu și nici unu jocu nu-i a lipsit, întrecându pe toți tinerii prezenți.

**

Presemne de timp. — 1) Când bărbatul vine s'era acasă după 10 ore și nu se pôte legitima înaintea soției sale că unde a fost, atunci și în țilele mai frigurose se pôte semnala o furtună. — 2) Când bărbatul refuză soției sale a'i cumpăra unu vestment, atunci de regulă va bate furtuna, și va fi timp mai îndelungat înorat și rece. — 3) Când bărbatul face deja de Mercur esperință, că banii de piață pentru această săptămână sunt pe sfârșite, atunci ne stă înaintea o tempestă cu grindină. — 4) Când se apropiă érna și casa are lipsă de lemne și cărbuni, ér dômna casei de o manta (rond), de unu mâncar (mașon, muț) și de o pălărie de érna, atunci bărbatul pôte fi sigur că numai de câtu îi va ninge în sinu.

Editor: Iacob Mureșianu.

Redactor responsabil: Dr. Aurel Mureșianu.

deului; veni într'o clipită calea ce o făcură pe jos în câteva săptămâni. Acum ér ținu mărgéua în mâna stângă, cu drepta își făcu trei sfinte cruci și țise: Să vină curțile mele aci, cum sunt! Și veni. Adecă ce să vezi? Arapul totu căuta încă mărgéua pe sub paturi injurându, ér blestemata de muere îi purta lumina plângendu.

»Da ce căutați? întrebă Pahon. Atunci arapul se întorse se vadă cine-lu întrebă, că nu sciusese nimic despre strămutarea curților. Când vede arapul pe Pahon stând cu pușca în spate, cănele cu dinții rânjiți și mărtanul cu ghiarile gata de luptă, nu sciu ce o fi gândit, atata însă sciu, că muera scăpă lumina din mână de frică, și se stinse, adecă acum era țiuă albă, și numai în jurul arapului mai era întunerec.

Pahon însă nu le făcu nici unu rêu, ci îi alungă dela sine pe amândoi țicându: „Blăstemat să fiă celu ce și-a lua nevastă, care se crede mai pe susu decât el!”

Apoi țise mărgelui: Du-i de unde i-ai adus, dăr fără curți numai pe amândoi cum sunt acum. Și când a gătat de țis vorbele acestea, numai îi vădură ridicându se în sus și... unde au ajuns, ce au mai făcut, e țreba lor; destul că Pahon nu s'a mai însurat în veți, ci-și ținea numai găzdoiă cum își ținu și... Dômne érte-mé, că era să greșesc; ér când cerea cineva sfat despre căsătoria îi țicea: »Feta, care se ține mai susu decât tine, nu o lua și de ț-ar da tată-séu câtu bine-i în lume, mai bine rămă ca nimenea.»

Cursul la bursa de Viena

din 7 Decembrie st. n. 1885.

Table with financial data for Vienna, including gold and paper rents, exchange rates, and various securities.

Bursa de Bucuresti.

Cota oficiala dela 25 Noembrie st. v. 1885.

Table with financial data for Bucharest, including exchange rates and various securities.

Cursul pietei Brasova

din 8 Decembrie st. n. 1885.

Table with market data for Brasov, including exchange rates for various currencies and goods.

Numere singuratică à 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se potă cumpăra în tutungeria lui I. GROSS.

Magazinul de haine bărbătesci

Totul felicul de haine bărbătesci elegantu și solidu lucrata confectionam in magazinul nostru dupa comanda și dupa jurnalele cele mai noue.

Totodată recomandam marele nostru

depozitū de stoffe indigenē și străine

pentru rocuri, pantaloni și giletei cu prețurile cele mai eține și rugamū onor. publicū a ne onorā cu comande catū mai numerose.

Cu distincsă stimū A. Schwarze & Bartha. Ulița Vămei Nr. 11.

Anunțamū a celor onorați cetitori, cari vorū binevoi a se abonā la fōia nōstrā de aici încolo cā avemū încă în rezervā numerū dela începutul anului 1885, prin urmare potū se aibā colecțiunea întregā.

Administrațiunea Gaz. Trans.

Nr. 397 - 1885.

(1 - 3).

Edictū.

Diocletianu Cimonea din Cămpeni, care încă în anulū 1879 după o convețuire scurtă abea de patru luni a părăsitū din rēutate și necredință pe legitima-i sociā Elena Caciuru din Valea-Lupșiei in povăratā cu unū pruncū, nesciindu-i-se loculū ubicațiunei sale; prin acēsta se citēdā, ca: în terminū de 1 anū și 1 di dela āntēia publicare a acestui edictū, se se prezenteze la subscrisulū forū matrimonialū cu atātū mai vērtoșū, cāci la din contra se va suscepe și pertracta procesulū divorțialū și în absența lui, substituindu-i-se unū curatorū ad actum.

Zlatna, 6 Decembrie 1885.

Oficiulū protopopescū gr. cat. alū Roșiei montana ca forū matrimoniale de 1. instanță.

Ioanū Laszlo,

v.-protopopū și președ. forului tractual.

Mersulū trenurilor

pe linia Predealū-Budapesta și pe linia Teiușū-Aradū-Budapesta a calei ferate orientale de statū reg. ung.

Large table with train schedules for various routes including Predeal-Budapest, Budapest-Predeal, Teiuș-Arad-Budapest, and Budapest-Arad-Teiuș. Includes columns for train types, times, and stations.